

Den eneste Sag paa Dagsordenen var:

Første Behandling af Forslag til Lov om Husmænds Testationsret.

(Lovforslaget findes i Tillæg A., Sp. 3405—6).

Lovforslaget sattes under Behandling

Ordføreren for Forslagsstillerne

(Aadal): Da dette Forslag om Husmænds Testationsret en Gang tidligere har været ret udførligt behandlet her i Tinget, skal jeg ikke komme saa meget ind paa Enkelthederne, men kun gøre nogle Bemærkninger for nærmere at klargøre, hvad der begrundes dette Forslags Fremkomst. Gaard-ejernes Testationsret stammer jo fra Forordningen af 13de Maj 1769: Denne Forordning fremkom, fordi der blev solgt en Del Ryttergods; det begyndte man allerede med i 1765. Der var en Del Bønder, der købte Ejendomme, og det var for at beskærme disse Ejendomme, at den nævnte Forordning udkom. Det var meget vanskeligt at beskærme Ejendommene den Gang under Herremandsvældet. Herremændene havde deres faste Vidner, deres Ridefogder, til at møde frem ved Rettertingene, og det var da meget vanskeligt for Bønderne at forsvare deres Ret, naar Herremændene kom med deres lejede Vidner. Man har jo i de forskellige Retstrætter paa den Tid mange Eksempler, som viser, at Herremændene paa de mest utrolige Maader forstod at tilegne sig den Ejendomsret, Bønderne havde. Det var for at skærme herimod, at Forordningen fremkom. Naar der ikke samtidig blev givet Husmændene Testationsret, ligger det i, at man den Gang ikke kendte Husmænd under den Form, man nu kender dem. De sad jo som Indsiddere hos Gaardmændene og fik saa nogle Stykker af hver Slags af deres Kreaturer, Køer, Faar, Svin osv. opfødte hos Gaardmændene. Men selv ejede de ikke Jord. Det var først efter Udskiftningen, at Husmændene traadte frem i den Form, vi nu kende dem, med Jordtilliggende til deres Bopæl. Den Forordning, jeg nævnte, var imidlertid meget mangelfuld. Der opstod megen Trætte om, hvorvidt Testationsretten kunde bruges, og ogsaa megen Trætte om Ejendomsretten, og for at undgaa en Del af denne Trætte, blev der den 22de November 1837 udstedt en ny Forordning om Testationsretten, som fastslog nærmere Regler i mange Henseender og udvidede

Testationsretten til Enker og Enkemænd med visse nærmere Forbehold. Sagen var forelagt Stænderforsamlingerne, men der blev ikke foretaget Udvidelser paa andre Punkter end det, jeg nævnte med Hensyn til Enker og Enkemænd. Ved en Forordning af 21de Maj 1845 blev der igen rørt ved Testationsretten og ligesaa ved en Plakat af 17de Marts 1847, der atter udvidede Testationsretten. I Forvejen gjaldt den for Selvejere, der havde et Jordtilliggende af mellem 1 og 12 Tdr. Hartkorn. Nu udvidede man Retten opad til større Ejendomme, kun ikke til Sædegaarde. Men man udvidede den ikke nedad til Husmændene. Dette var egentlig i Fyrerne paataenkt; der var Forhandlinger i Stænderforsamlingen derom, og det blev foreslaaet, at man skulde gaa ned til $1\frac{1}{2}$ Td. Land, efter Takst 24. Kancelliet mente, at man kunde gaa ned til $\frac{1}{2}$ Td. Land, men Rentekammeret fraraadede dette, og det bøjede Kancelliet sig for. Grunden til, at denne Ret ikke blev udvidet nedad, var nærmest den, at man ikke mente, at Husmændene havde deres egentlige Indtægt af deres Grund; den betragtede man mere som et Bierhverv, og de skulde navnlig udenom ved andet Erhverv tjene til deres Ophold. Derfor mente man ikke, Testationsretten rigtig passede for dem den Gang. Forholdet har jo imidlertid nu forandret sig meget, og det forekommer Forslagsstillerne, at man nu godt kan udvide Testationsretten nedad ogsaa til Husmænd. De staa jo nu ellers paa alle andre Omraader med fuld Raadighed over deres Ejendom ligesom Gaardmændene og have store Indtægter deraf — mange Husmænd tjene jo nu deres fulde Ophold ved deres Ejendom —, og man synes derfor, at det er rigtigt ogsaa at give dem Testationsret. Der er forskellige Grunde, som tale derfor. Naar Gaardmændene nu ere stillede saaledes, at de ved Testamente kunne anordne, hvorledes der skal forholdes med Gaarden efter deres Død, har det væsentlig Betydning for dem, naar de blive gamle, eller i Sygdomstilfælde. Paa samme Maade stiller Forholdet sig med Hensyn til Husmændene, og det er i Virkeligheden endnu mere paatrængende for Husmændene, naar de blive gamle, at faa en saadan Testationsret; thi skulde de i saa Fald have et Barn til at gaa hjemme og passe dem, uden i mange Tilfælde at kunne give Vederlag derfor, vil det let forstaas, at det er vanskeligt for dem at faa et af deres Børn dertil, naar de ikke kunne